

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The version of the following full text has not yet been defined or was untraceable and may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/67016>

Please be advised that this information was generated on 2017-12-06 and may be subject to change.

Overleven in de ‘stad van de vrijheid’

Door: Ton van Naerssen

GEOGRAFIE & LITERATUUR

De roman *Alleen in Londen* van de Libanese Hanaan as-Sjaikh vertelt niet het traditionele migrantenverhaal van isolement en Westerse emancipatie. Voor de hoofdpersonen, alledrie onconventionele figuren, is Londen een casino vol verrassingen, met tegenslagen en soms groot geluk. Ze zoeken de vrijheid te zijn wie ze zijn.

Het stereotiepe migrantenverhaal speelt zich af in een Westerse stad. De hoofdpersoon is een immigrante uit een islamitisch land. Ze leeft geïsoleerd, op driehoog in een appartement of in een Amerikaanse voorstad. Haar man bedrijft politiek met zijn vrienden in een stamcafé, of ligt thuis op de sofa. Hij heeft geen flauw benul van het innerlijke leven van zijn vrouw. Hij beschouwt haar als persoonlijk bezit en huissloof. Op een gegeven moment, door haar kinderen bijvoorbeeld, komt zij tot het inzicht dat het zo niet verder kan. Zij maakt zich los van haar man en kiest voor zichzelf, vindt werk of gaat een nieuwe relatie aan, maar dan als onafhankelijke vrouw. Bij dit alles speelt de couleur locale een belangrijke rol. In het begin zijn er de vele interculturele misverstanden, maar geleidelijk breekt begrip door. Het happy end wordt niet helemaal uitgewerkt, het einde is open, maar de achterliggende boodschap is duidelijk: een vrouwelijke immigrant vindt het geluk door zich aan te passen aan het Westerse gender ideaal. In fictie wordt zo vorm gegeven aan de moderniseringstheorie, die sinds jaar en dag gangbaar is binnen de ontwikkelingswetenschappen. Dat is ook geen wonder want de auteur is zélf een Westers geëmancipeerde vrouw. Anders zou ze het boek niet hebben kunnen schrijven...

Anders

Hoe anders gaat het toe in de roman van de Libanese schrijfster Hanaan as-Sjaikh, *Alleen in Londen*. De hoofdpersonen voldoen allerminst aan het stereotiepe beeld van de immigrant. Lamies, dochter van Irakese vluchtelingen, is bij aanvang van het verhaal al op eigen initiatief gescheiden van haar rijke Libanese echtgenoot. Amiera, Marokkaanse van geboorte, maar lange tijd woonachtig in Egypte, is een wat oudere en zelfstandig werkende prostituee. Samier is homo en travestiet. Hij heeft een vrouw en vijf kinderen in Dubai. Ieder kind gaf hem een jaar rust, maar uiteindelijk is hij het Arabische schiereiland ontvlucht, op zoek naar blonde jongens.

De levens van de drie hoofdpersonen spelen zich grotendeels onafhankelijk van elkaar af. Lamies, de centrale figuur in de roman, zit in het vliegtuig waarin ook de twee anderen op Heathrow arriveren. Pas veel later ontmoet zij Amiera – een toevallige ontmoeting zonder vervolg. De homosexuele Samier woont in bij Amiera en zorgt voor het huishouden. De drie personen hebben met elkaar gemeen dat ze naar ‘de stad van de vrijheid’ trekken om te zijn zoals ze zijn: Lamies wil inburgeren als echte Engelse, Amiera houdt van luxe en avontuur, Samier wil voor zijn seksuele geaardheid uitkomen. Dit lukt hem maar gedeeltelijk en zijn kortstondige avonturen gaan gepaard met komische misverstanden. Beter lijkt het Amiera te vergaan. Zij doet zich voor als een Saoedische prinses, en met hulp van drie ‘hofdames’ weet ze vele Arabische gasten van dure hotels in haar bed te lokken. Uiteindelijk – als lezer voel je het aankomen – valt ze door de mand, maar lost dit op door nieuwe klanten te werven met verhalen over hoe zij als prinses kapitaalcrachtige mannen wist te verleiden.

Diaspora

De levens van de prostituee en de travestiet spelen zich af in de Arabische diaspora in Londen. Toegegeven, het zijn de marges van de diaspora, maar het is overduidelijk dat hun vriendschappen en vrijwel alle andere contacten zich afspelen onder Arabieren. Amiera denkt er geen moment aan andere dan Arabische mannen te verleiden. Samier valt weliswaar op blonde jongens, maar dat komt juist door de aantrekkingskracht van het exotische. Bij dit duo vormt Londen de couleur locale. De wijze waarop Hanaan as-Sjaikh over hun belevenissen vertelt, humorvol tot op het burleske af, contrasteert met Lamies' verhaal, dat over haar innerlijke conflicten gaat. Lamies wil zich juist losmaken uit de diaspora. Zij wil zo veel mogelijk Engelse zijn, niet meer Arabisch eten, met Engelsen bevriend zijn en haar accent kwijtraken – vooral de tong-r. In haar relatie met een Engelsman doet zij haar best te assimileren. Natuurlijk gaat dat moeizaam. Tijdens een feestje van haar vriend en een bezoek aan de schouwburg blijkt op pijnlijke wijze dat Lamies het gemeenschappelijke verleden en collectieve geheugen van de meeste Engelsen nog mist. Daar komt bij dat interculturele verschillen zich juist in het lichamelijke contact van intieme relaties verraden. Uiteindelijk verzoent Lamies zich met zowel haar Arabische afkomst als haar Engelse toekomst. Een bezoek aan de Britse Telecom-toren van waaruit zij Londen overziet en haar besluit om met haar Engelse vriend in het Arabische Oman te gaan wonen symboliseren die ontwikkeling. Alleen in Londen is daarmee een roman over integratie en een pleidooi voor transnationale mengculturen geworden. Lamies slaat een brug tussen twee werelden. Deze worden geografisch het meest uitgewerkt tussen Londen en het Irakese moerassengebied van Lamies' grootvader, dat met nostalgie beschreven wordt.

Al met al is Alleen in Londen met vaart en humor geschreven en de boodschap overtuigt. Natuurlijk, er zijn veelzijdigere en psychologisch diepzinnigere boeken over migranten verschenen. Hanaan as-Sjaikh heeft echter een goed en fantasierijk boek geschreven, dat enkele uren aangenaam lezen garandeert. ■

- Hanaan as-Sjaikh, 2004. Alleen in Londen. De Geus/Novib, Breda/Den Haag.